

FarmTest - Optimering af eksisterende kvægstalde

- Idékatalog over mulige optimeringsområder. Enkelte ændringer i de nuværende staldbygninger kan gøre hverdagen lettere og forbedre afkastet. Nye øjne vil ofte kunne se steder, hvor tingene kan forbedres.

Mælkeafgiftsfonden

Promilleafgiftsfonden for landbrug

- Afsluttet FarmTest

Rilleskæring er en forbedring: Glatte gulve bliver skridsikre. Foto: René Christensen, Ballum og Skærbæk IT

Fokus er flyttet fra overvejelser om nye staldanlæg til at udnytte det, der allerede er – optimalt. Det kan være optimering på funktion og indretningen af stalden, men også en optimering på de tekniske anlæg kan skabe merværdi. Formålet med denne FarmTest er at vise forskellige optimeringsområder i eksisterende stalde, hvor der er muligheder for forbedring.

Ofte forekommer ændringerne meget små, men den tidsmæssige betydning i det daglige er meget stor. Hvilket gør det meget oplagt at komme i gang med det samme.

Optrådt og smattet areal, som kvierne skal igennem, når de skal ud. Her kan optimeres ved at etablere en ordentlig drivvej. Foto: Anja Juul Freudendal, LMO

NOTE!

Resultaterne af denne FarmTest skal ses som et idékatalog over potentielle optimeringsområder i eksisterende stalde. De foreslåede løsningsmodeller er baserede på vurderinger af de bedste løsninger for præcis den besøgte bedrift. Det er således ikke nødvendigvis den bedste løsning i andre eksisterende stalde og specielt ved nybyggeri, kan der være helt andre forhold, der gør sig gældende.

FarmTest har besøgt i alt seks forskellige staldanlæg, som er gennemgået for optimeringsområder. Efterfølgende er der fulgt op på effekten af de forskellige tiltag.

FarmTesten viste, at det typisk var på følgende områder, at mulighederne for optimering var størst:

- Goldko- og kælvningsafdeling
- Forhold for nykælvere
- Foder og foderbord
- Køernes hvileareal
- Gulve, gyllehåndtering og skræbefunktion
- Klovsundhed
- Ventilation.

I det følgende beskrives kort, de områder og indsatser der bliver berørt i rapporten. For en nærmere beskrivelse af forslag til forbedring, pris for forbedring og resultat af forbedring henvises til rapportens enkelte afsnit.

Goldko- og kælvningsområde

De forskellige staldbesøg har vist, at der er mange måder at opstalde goldkøer på – og lige så mange indretninger i forhold til hvor køerne kælver. Et vigtigt punkt i forbindelse med optimering af dette område er at give dyrene ro – og specielt i de sidste uger op til kælvning. Dyrene skal ligeledes altid tilbydes et rent hvileareal.

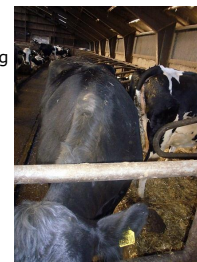
Forhold for nykælvare

De første uger lige efter kælvning er særlige vigtige for at få startet godt op på en ny laktation. De nyeste undersøgelser viser, at dette er specielt vigtigt for 1. kalvs køerne. Et særskilt hold til nykælverne vil derfor være at foretrække. I de fleste stalde kan det lade sig gøre at lave et egentligt nykælverhold. Eksemplet i rapporten viser, hvordan det er muligt i denne stald at opdele køerne ved at nedlægge enkelte sengebåse.

Foder og foderbord Koen skal have nem adgang til foder. Det skal være nemt at komme til og det skal være muligt at nå foderet på foderbordet. Et tilbagevendende optimeringsområde har været indstilling af forværk ved foderbordet. Det skal være muligt for dyrene at nå foderet uden at få hårafslid / trykninger i nakken. Landmanden skal have let ved at hente og blande foderet. Et optimeringsområde blev for en besætning, at etablere et plansiloanlæg samt optimering af fuldfoederblandere. For denne besætning betød ændringerne et betydeligt mindre tidsforbrug, dagligt og ikke mindst på årsbasis.

Køernes hvileareal

Koen skal have nem adgang til hvile. I sengebåsestalde skal hver ko have adgang til en sengebås, og sengebåsen skal være indrettet, så koen kan lægge sig og rejse sig i en uafbrudt bevægelse, uden at komme til skade. Optimeringen skal ske, så koen benytter sengebåsen og får den nødvendige hvile til at opretholde et højt ydelsesniveau.

Trykninger på nakken, fra nakkerøret ved foderbordet, det skal justeres. Foto: Anja Juul Freudendal, LMO.

Koens hvileareal har vist sig at være et optimeringsområde – uanset hvilken type underlag, der er i sengebåsen. Det har typisk været nakkebovnen, der skulle rykkes længere frem eller løftes, og frontrør der skulle justeres/væk.

Det er ligeledes vigtigt, at understrege, at sengebåse med løst lejret materiale som underlag, eksempelvis, sand eller halm skal fyldes op. Udskiftningen af materiale er det, som er med til at holde sengebåsen ren.

Ligesom koen skal kvien have nem adgang til sengebåsen. Det største optimeringsområde er at få kvierne opdelt i de rigtige vægtklasser, så indretningen/størrelsen af sengebåsen og kviers vægt passer sammen.

Gulve, gyllehåndtering og skrabefunktion

Dyrenes gangarealer skal, uanset type, være skridsikkert, rent, tørt og fri for områder, hvor dyrene kan komme til skade. Dette optimeringsområde var aktuelt i alle de besøgte stalde. I stalde med fast gulv på tværgangene SKAL der skrubes jævnlige for at holde området rent. Der er ikke meget ved at have et rent gangareal, hvis klovene tilsmudses på i tværgangene.

Vedrørende gyllehåndtering: Montering af en hjælpeomrører i renoverede stalde med tykflydende gylle kan spare en hel del tid og ærgrelser.

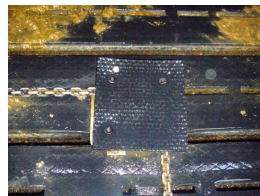
Klovsundhed

Klovsundhed er et ofte aktuelt emne. Våde klove og tråd på f.eks. hjørnehjul eller skarpe kanter er årsag til mange klovskafer.

I forbindelse med optimeringsbesøgene blev både klovbade og klovvaske drøftet. Uanset hvilken løsning der vælges er det vigtigt, at miljøet omkring koens klove er rent. Der er ikke meget idé i at vaske en klov i en klovvaske, hvis koen efterfølgende træder ud på et beskidt gangareal.

NOTE!

En klovvaske kan være et fornuftigt tiltag, men det er ekstremt vigtigt, samtidig at tilbyde koen et rent gangareal og en ren sengebås. Hjørnehjul fra skraberne er ofte drøftet som årsag til klovskafer. Det er ligeledes tilfældet i dette idekatalog. En gummiplade over hjørnehjulet kan forhindre mange klovskafer. Nedsunkne spalter kan ligeledes være årsag til klovskafer. En opretning af spalten vil betyde færre klovskafer.

Hjørnehjulets skarpe kanter dækket af en gummiplade, og forebygger dermed klovskafer. Foto: Inger Dalgaard, VFL.

Ventilation

I stalde med køer er der et stort ventilationsbehov – og derfor et behov for åbninger i staldens sider. Ofte giver det problemer især i de lidt ældre stalde. Det er dog muligt at forbedre forholdene ved enten at tage noget af muren i staldens sider eller fjerne en opsat bræddetrempe.

NOTE!

Alle forandringer tager tid! Nogle kan man se en effekt af efter kort tid, men oftest vil der gå en længere periode. Men giv det tid – effekten skal nok komme.

Anbefalinger

Få gennemgået din bedrift af en uvildig person, der spørger ind til daglige rutiner og ser på din stald med nye øjne. Der kunne fokuseres på:

- Goldko- og kælvningsafdelinger. Er de optimerede?
  - er der ro til kvien/koen?
- Nykælverne. Lever stalden op til behov?
  - er der en sengebås og en ædeplads til hvert dyr?
- Foderområde. Kan koen nå foderet?
  - er der nakkeskader på dyrene?
  - ligger foderet højere end koens ståsted?
- Hvilearealet. Kan koen lægge og rejse sig i sengebåsen?
  - står hun med to eller fire ben i båsen?

- ligger hun skævt i båsen?
- Gangarealet. Kan koen komme til skade?
  - er der skarpe kanter/hjørner/bolte/kæder hun kan komme til skade på?
- Skrabeanlægget. Kører det som tænkt?
  - til tiden!
  - til aflevering – *helt* til aflevering!
- Ventilationen i stalden. Kommer der luft nok ind til køerne?
  - er åbninger i siderne stor nok?
- Overvej om der er arbejdsrutiner/tidsrøvere, som du og/eller dine ansatte har vænnet jer til at foretage dagligt, som kunne løses ved et simpelt serviceeftersyn fra en fagmand.
- Klove. Hold dem så rene som muligt – det betaler sig!
- Tag *altid* en dialog med din klovbeskærer. Om det han registrerer, når han har fat i dine dyr og de mulige årsager dertil.
- Får du forslag til ændringer/forbedringer af forholdene på din ejendom, så før dem ud i livet – det betaler sig at prøve!

[Læs hele rapporten](#) (1673 kb)

Projektdeltagere

- Bygningsrådgiver Anja Juul Freudendal og Bygningsrådgiver Iben Alber Christiansen, LMO, (LandboMindtØst), BYG
- Videncentret for Landbrug, Kvæg